

WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA
TAASISI YA ELIMU TANZANIA

MUHTASARI WA SOMO LA STADI ZA MAWASILIANO KWA MWALIMU
TARAJALI WA FANI YA ULEMAVU WA AKILI NA USONJI
ASTASHAHADA YA UALIMU ELIMU MAALUMU

© Taasisi ya Elimu Tanzania, 2019

Toleo la Kwanza 2019

ISBN: 978-9976-61-848-8

Taasisi ya Elimu Tanzania

S.L.P. 35094

Dar es Salaam

Tanzania

Simu: +255 222 773 005/ +255 222 771 358

Faksi: +255 222 774 420

Baruapepe: director.general@tie.go.tz

Tovuti: www.tie.go.tz

Muhtasari huu urejelewe kama: Taasisi ya Elimu Tanzania. (2019). Muhtasari wa Somo la Stadi za Mawasiliano kwa Mwalimu Tarajali Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu. Dar es Salaam: Taasisi ya Elimu Tanzania.

Haki zote zimehifadhiwa. Hairuhusiwi kunakili, kurudufu, kuchapisha, kutafsiri wala kuutoa muhtasari huu kwa namna yoyote ile bila idhini ya maandishi kutoka Taasisi ya Elimu Tanzania.

Idhini

Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu ni ya miaka miwili na yamekusudiwa kumuandaa mwalimu tarajali kuwa mahiri na mwenye uwezo wa kufanya kazi kwa dhati na kwa weledi. Mwalimu huyo atafundisha katika shule za msingi zinazodahili wanafunzi wenye mahitaji maalumu. Mwalimu tarajali atatambuliwa kuwa ni mwalimu baada ya kuhitimu mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu na kufaulu mafunzo ya nadharia na mafunzo ya ualimu kwa vitendo.

Muhtasari huu umeidhinishwa kuwa ni wa somo la Stadi za Mawasiliano kwa Mwanafunzi mwenye Ulemavu wa Akili na Mwanafunzi mwenye Usonji katika Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu.

Dkt. Lyabwene M. Mtahabwa

Kaimu Kamishna wa Elimu

Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia

S.L.P. 10

Dodoma

Simu: +255 262 963 533

Baruapepe: info@moe.go.tz

Tovuti: www.moe.go.tz

YALIYOMO

1.0	Taarifa za Awali	1
1.1	Utangulizi	1
1.2	Muundo wa Muhtasari	1
1.3	Sababu za Kuandaa Muhtasari	2
1.4	Malengo ya Elimu Nchini Tanzania	2
1.5	Malengo ya Jumla ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu	3
1.6	Madhumuni ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu	4
1.7	Umahiri wa Jumla wa Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu	4
1.8	Malengo ya Somo la Stadi za Mawasiliano	5
1.9	Upimaji na Tathmini	6
1.10	Muda wa Mafunzo	7
1.11	Maudhui ya Muhtasari wa Somo	7
2.0	Maudhui ya Muhtasari	9
2.1	Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi wa Somo	9
2.2	Maudhui ya Ufundishaji wa Somo	11

Majedwali

Jedwali namba 1: Upimaji Endelevu na Upimaji Tamati	6
Jedwali namba 2: Umahiri wa Somo la Stadi za Mawasiliano kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya ulemavu wa akili na Usonji	9
Jedwali namba 3: Maudhui ya Ufundishaji wa Somo la Stadi za Mawasiliano kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya Ulemavu wa Akili na Usonji	11
Orodha ya Machapisho	39

1.0 Taarifa za Awali

1.1 Utangulizi

Muhtasari huu wa somo la Stadi za Mawasiliano umeandaliwa kutokana na Mtaala wa Mafunzo ya Ualimu Elimu Maalumu wa mwaka 2019. Muhtasari huu unalenga kumjengea mwalimu tarajali maarifa, stadi na mwelekeo utakaomwezesha kukabiliana na mazingira ya ufundishaji na ujifunzaji wa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji aliyedahiliwa katika elimu ya msingi.

Ili kumsaidia mkufunzi, yametolewa mapendekezo ya mbinu za kufundishia na kujifunzia, zana/vifaa vya kufundishia na kujifunzia pamoja na upimaji. Mkufunzi anahimizwa kutumia mbinu mbalimbali na zana zinazopatikana kwenye mazingira yanayohusika na upimaji ulioshauriwa kwenye muhtasari huu. Pamoja na mbinu zilizoainishwa kwenye muhtasari huu mkufunzi anaweza kutumia mbinu nyingine tofautitofauti kulingana na mazingira na mahitaji ya mwalimu tarajali na umahiri unaojengwa.

1.2 Muundo wa Muhtasari

Muhtasari huu umegawanyika katika sehemu kuu mbili. Sehemu ya kwanza ina taarifa za awali na sehemu ya pili ni maudhui ya muhtasari.

Sehemu ya kwanza inajumuisha utangulizi, muundo wa muhtasari, sababu za kuandaa muhtasari, malengo ya elimu nchini Tanzania, malengo ya jumla ya mafunzo ya astashahada ya ualimu elimu maalumu, madhumuni ya mafunzo ya astashahada ya ualimu elimu maalumu, umahiri wa jumla wa mafunzo ya astashahada ya ualimu elimu maalumu, malengo ya somo la Stadi za Mawasiliano, upimaji na tathmini na muda wa mafunzo. Sehemu ya pili inajumuisha maudhui ya muhtasari wa somo.

1.3 Sababu za Kuandaa Muhtasari

Dira ya elimu na mafunzo inasisitiza kuwapo kwa mwalimu aliye bora kitaaluma na kitaalamu na mwenye mbinu mbalimbali za kujifunzia na kufundishia somo la Stadi za Mawasiliano ili kukabiliana na changamoto za mahitaji na matarajio ya kielimu kulingana na mabadiliko ya sayansi na teknolojia.

Mwelekeo wa dira na mpango wa elimu kwa ujumla ni kumwandaa mwalimu mwenye ujuzi wa kumfundisha mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji katika shule za msingi kwa kuzingatia misingi, kanuni na mielekeo inayopasa. Mwalimu tarajali wa somo la Stadi za Mawasiliano kwa ajili ya mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji anahitaji kupata ujuzi wa kuweza kuyatumia vema mazingira yake katika kuwezesha somo hilo kufanikiwa.

1.4 Malengo ya Elimu Nchini Tanzania

Elimu inayotolewa ni ya kurithisha maarifa, stadi na mielekeo bora kutoka kwa vizazi vilivyopita hadi vizazi vya wakati huu na vijavyo. Hivyo, yafuatayo ndiyo malengo makuu ya elimu nchini:

- a) kuendeleza na kukuza maendeleo, kuboresha haiba ya wananchi wa Tanzania, rasilimali zao na matumizi bora ya rasilimali hizo katika kuleta maendeleo ya mtu binafsi na ya kitaifa;
- b) kukuza tabia ya kuthamini utamaduni, mila na desturi za watanzania;
- c) kukuza upatikanaji wa fursa za kusoma, kuandika na kuhesabu na matumizi sahihi ya maarifa na stadi za kijamii, kisayansi, kiufundi, kiteknolojia, kitaalamu na aina nyingine za maarifa na ujuzi, kwa ajili ya maendeleo na kuboresha hali ya mtu na jamii;
- d) kukuza na kuendeleza kujiamini, kudadisi, weledi na kuheshimu utu wa mtu na haki za binadamu na kuwa tayari kufanya kazi kwa kujiendeleza na kwa maendeleo ya Taifa;

- e) kuwezesha na kupanua mawanda ya kujipatia maarifa, kuboresha na kukuza stadi za kiakili, utendaji, uzalishaji na nyingine zinazotakiwa katika kukidhi mabadiliko ya mahitaji kiuchumi;
- f) kumwezesha kila raia kuelewa misingi ya katiba ya nchi pamoja na kuthamini haki za binadamu na uraia, wajibu na majukumu yanayoendana nayo;
- g) kukuza utashi wa kupenda na kuheshimu kazi za kujiajiri na kuajiriwa na kuboresha utendaji kazi katika sekta za uzalishaji na huduma;
- h) kujenga misingi ya maadili yanayokubalika kitaifa na ushirikiano wa kitaifa na kimataifa, amani na sheria kwa njia ya kujifunza;
- i) kuwezesha kuwapo kwa matumizi sahihi, usimamizi na utunzaji wa mazingira; na
- j) kujenga tabia na utamaduni wa kuwakubali watu wenye ulemavu na kuwashirikisha kwenye nyanja zote za maisha kwa maendeleo ya Taifa.

1.5 Malengo ya Jumla ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu

Mafunzo ya Ualimu Elimu Maalumu yameandaliwa ili kujenga umahiri kwa Mwalimu Tarajali Katika:

- a) nadharia za saikolojia ya elimu, malezi, ushauri na huduma kwa watu wenye ulemavu;
- b) kugundua na kubuni mbinu na njia za kufundishia na kujifunzia;
- c) uchambuzi wa mtaala na vifaa vya mtaala;
- d) katika kumudu stadi kuu za masomo ya lugha, sanaa na maendeleo ya sayansi na teknolojia;
- e) kufanya upimaji na tathmini ya maendeleo katika elimu;
- f) stadi za uongozi na utawala katika elimu; na
- g) katika kumfundisha mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu.

1.6 Madhumuni ya Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu

Mwishoni mwa mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu ya muda wa miaka miwili, mwalimu tarajali aweze:

- a) kutafsiri mtaala wa elimu ya msingi na mihtasari yake katika masomo darasani;
- b) kuandaa na kutumia njia shirikishi katika ufundishaji na ujifunzaji kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi;
- c) kubuni, kuendeleza na kufaragua zana za ufundishaji na ujifunzaji katika elimu ya msingi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi;
- d) kufanya tafiti tatu za kielimu ili kuwabaini, kuwaendeleza na kuwasaidia wanafunzi wenye mahitaji maalumu katika shule za msingi;
- e) kurithisha desturi, maadili na tabia zinazokubalika kwa wanafunzi wa shule za msingi;
- f) kuchagua, kupanga, kusimamia na kuongoza vipindi darasani katika shule za msingi;
- g) kufundisha kwa ufanisi masuala mtambuka; na
- h) kutunga na kusahihisha majaribio na mitihani inayoendana na mtaala wa elimu ya msingi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi katika nyanja zote tatu za kujifunza.

1.7 Umahiri wa Jumla wa Mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu

Umahiri mkuu wa mafunzo ya Astashahada ya Ualimu Elimu Maalumu umejikita katika kumwandaa mwalimu tarajali aweze:

- a) kumbaini mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu, kujenga misingi ya kukubalika kwa wenzake, kwa jamii na kumpatia afua stahiki;
- b) kutumia mazingira wezeshi ya ufundishaji na ujifunzaji kwa mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu;
- c) kutumia njia mbalimbali za mawasiliano na teknolojia saidizi kwa kuzingatia mahitaji maalumu ya mwanafunzi;
- d) kutumia mbinu mbalimbali katika kutambua vipaji walivyonavyo wanafunzi wenye mahitaji maalumu na namna ya kuviendeleza;

- e) kufanya tafiti tatuzi za kielimu ili kuwabaini na kuwasaidia wanafunzi wenye mahitaji maalumu katika shule za msingi;
- f) kutumia misingi na stadi za uongozi katika kuongoza taasisi mbalimbali za elimu;
- g) kutumia, kutunza na kukarabati vifaa saidizi vya wanafunzi wenye mahitaji maalumu;
- h) kutumia sanaa na michezo rekebifu katika kuibua na kuendeleza vipaji mbalimbali vya wanafunzi wenye mahitaji maalumu;
- i) kutumia misingi ya ufundishaji na ujifunzaji kufundishia masomo ya taaluma;
- j) kujenga umahiri wa masomo kwa mwalimu tarajali utakaomwezesha kuelewa masomo vema na hivyo kumfundisha mwanafunzi mwenye mahitaji maalumu; na
- k) kushirikiana na familia za wanafunzi wenye mahitaji maalumu katika kuwajengea wanafunzi hao kujiamini, tabia ya kujifunza na kukuza vipaji walivyonavyo.

1.8 Malengo ya Somo la Stadi za Mawasiliano

Muhtasari huu wa Stadi za Mawasiliano umeandaliwa ili kumuezesha mkufunzi kumuandaa mwalimu tarajali kufikia malengo yafuatayo:

- a) kutumia mbinu stahiki na teknolojia saidizi katika mawasiliano;
- b) kuchunguza matamshi na dosari/hitilafu katika mawasiliano;
- c) kufanya upimaji na kutoa afua stahiki katika uboreshaji wa mawasiliano; na
- d) kutumia stadi rekebifu katika mawasiliano.

1.9 Upimaji na Tathmini

Muhtasari huu umependekeza mbinu mbalimbali za upimaji na tathmini kwa kuzingatia mahitaji ya mwalimu tarajali wakati wa mchakato wa ujifunzaji wa kozi ya ualimu. Upimaji tamati utafanywa na Baraza la Mitihani la Tanzania na utakuwa na alama 50. Upimaji endelevu utafanywa na mkufunzi wakati mchakato wa ufundishaji na ujifunzaji unaendelea na utakuwa na alama 50. Upimaji huu unahusisha majaribio, kazimradi, kazi binafsi, mkoba wa kazi, kazi kwa vitendo na mtihani wa mwisho wa muhula. Uzito wa kila aina ya upimaji umeoneshwa katika jedwali lifuatalo:

Jedwali namba 1: Upimaji Endelevu na Upimaji Tamati

Vipengele	Njia za Upimaji	Mwaka				Idadi	Alama (%)
		Mwaka wa I		Mwaka wa II			
		Muhula wa I	Muhula wa II	Muhula wa I	Muhula wa II		
Taaluma	Majaribio	1	1	1	1	4	10
	Kazimradi	-	-	1	-	1	5
	Kazi binafsi	1	1	1	-	3	5
	Kazi kwa vitendo	1	1	1	-	3	5
	Mkoba wa kazi	1	-	1	-	2	5
	Mtihani wa mwisho wa muhula	1	1	1	-	3	20
Upimaji endelevu							50
Upimaji tamati: Mtihani wa Baraza la Mitihani la Tanzania					1	1	50
Jumla ya alama za upimaji endelevu na upimaji tamati							100

1.10 Muda wa Mafunzo

Muhtasari huu wa somo la Stadi za Mawasiliano kwa fani ya ulemavu wa akili na usonji umekusudiwa kukamilishwa kwa kipindi cha miaka miwili. Mtazamo wa somo hili ni kumjengea mwalimu tarajali misingi muhimu ya maarifa ya somo la Stadi za Mawasiliano itakayomwezesha kumfundisha kikamilifu mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kumudu ujifunzaji katika elimu ya msingi.

1.11 Maudhui ya Muhtasari wa Somo

Maudhui ya muhtasari yamepangwa katika jedwali yakihusisha umahiri mkuu, umahiri mahususi, shughuli za kutendwa na mwalimu tarajali, vigezo vya upimaji, viwango vya utendaji na idadi ya vipindi

1.11.1 Umahiri

Ni uwezo wa kufikiri na kutenda kwa ufanisi

1.11.2 Umahiri Mkuu

Ni uwezo wa kutenda jambo kwa usahihi na ufanisi unaokusudiwa kufikiwa na mwalimu tarajali baada ya kujifunza kwa muda fulani. Hujengwa na umahiri mahususi kadhaa atakaoujenga mwalimu tarajali kwa kutenda shughuli mbalimbali

1.11.3 Umahiri Mahususi

Ni uwezo atakaojengewa mwalimu tarajali katika kutenda shughuli mbalimbali kwa muda maalumu

1.11.4 Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali

Ni vitendo ambavyo mwalimu tarajali anapaswa kuvifanya ili kufikia umahiri mahususi uliokusudiwa

1.11.5 Vigezo vya Upimaji

Ni viwango vya ufanisi wa utendaji wa mwalimu tarajali ili kufikia umahiri mahususi

1.11.6 Viwango vya Utendaji

Ni kiasi cha ufikiwaji wa vigezo vya kila shughuli anayotenda mwalimu tarajali

1.11.7 Idadi ya Vipindi

Idadi ya vipindi ni makadirio ya muda utakaotumika katika kufundisha na kujifunza kwa kuzingatia uzito wa umahiri mahususi na shughuli za kutendwa na mwalimu tarajali. Makadirio haya ya muda yamewekwa kwa mfumo wa vipindi ambapo kila kipindi ni dakika 60. Somo hili litafundishwa kwa vipindi vitatu (3) kwa wiki. Hata hivyo, mapendekezo haya ya idadi ya vipindi yanaweza kubadilika kulingana na mazingira ya kufundishia na kujifunzia.

2.0 Maudhui ya Muhtasari

2.1 Umahiri Mkuu na Umahiri Mahususi wa Somo

Jedwali namba 2: Umahiri wa Somo la Stadi za Mawasiliano kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya Ulemavu wa Akili na Usonji

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi
1.0 Kutumia njia za mawasiliano na teknolojia saidizi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	1.1 Kuchambua mbinu za mawasiliano 1.2 Kueleza njia mbadala za mawasiliano 1.3 Kujenga uwezo wa kutumia teknolojia saidizi katika kukuza stadi za mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji
2.0 Kuchambua ala za matamshi	2.1 Kueleza ala zinazohusika na matamshi 2.2 Kubaini hatua za ukuaji wa lugha kwa mtoto 2.3 Kueleza vikwazo vya mawasiliano kwa wanafunzi wenye ulemavu wa akili na wanafunzi wenye usonji
3.0 Kufanya upimaji na kutoa afua stahiki za mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	3.1 Kuchanganua stadi za upimaji katika mawasiliano 3.2 Kutumia nyanja za upimaji kubaini uwezo wa mawasiliano 3.3 Kuchambua afua stahiki katika mawasiliano

Umahiri mkuu	Umahiri mahususi
4.0 Kutumia stadi rekebifu katika mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	4.1 Kubainisha stadi rekebifu katika mawasiliano, kujimudu na shughuli za kila siku kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji 4.2 Kukuza stadi rekebifu za kijamii, mwelekeo, kiafya na usalama katika mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji 4.3 Kujenga stadi amilifu katika mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji
5.0 Kuchunguza dosari/hitilafu katika lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	5.1 Kuchambua dosari/hitilafu katika lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji 5.2 Kuchambua afua stahiki za lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji 5.3 Kuonesha umuhimu wa kutoa afua stahiki za mapema za lugha katika mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji
6.0 Kutumia msingi wa elimu ya Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (KKK) katika kuwezesha kusoma, kuandika na kuhesabu	6.1 Kufafanua dhana ya Elimu ya KKK 6.2 Kuwezesha kusoma 6.3 Kuwezesha kuandika 6.4 Kuwezesha kuhesabu

2.2 Maudhui ya Ufundishaji wa Somo

Jedwali namba 3: Maudhui ya Ufundishaji wa Somo la Stadi za Mawasiliano kwa Mwalimu Tarajali wa Fani ya Ulemavu wa Akili na Usonji

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
1.0 Kutumia njia za mawasiliano na teknolojia saidizi kwa kuzingatia mahitaji ya mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	1.1 Kuchambua mbinu za mawasiliano	a) Kufafanua dhana ya mawasiliano	Dhana ya mawasiliano imefafanuliwa.	Anafafanua dhana ya mawasiliano kwa kuzingatia maana.	Anafafanua dhana ya mawasiliano kwa kuzingatia maana na aina.	Anafafanua dhana ya mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina na umuhimu kwa mifano.	Anafafanua dhana ya mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina na umuhimu kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	8
		b) Kubainisha mbinu za mawasiliano	Mbinu nne za mawasiliano zimebainishwa.	Anabainisha mbinu mbili za mawasiliano.	Anabainisha mbinu tatu za mawasiliano.	Anabainisha mbinu nne za mawasiliano na kutoa mifano.	Anabainisha mbinu nne za mawasiliano kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kushiriki katika kutumia mbinu za mawasiliano katika ufundishaji na ujifunzaji	Namna ya kutumia mbinu nne za mawasiliano katika ufundishaji na ujifunzaji imeshirikishwa.	Anashiriki namna ya kutumia mbinu za mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji kwa kutumia mbinu mbili.	Anashiriki namna ya kutumia mbinu za mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji kwa kutumia mbinu tatu.	Anashiriki namna ya kutumia mbinu za mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji kwa kutumia mbinu nne na kutoa mifano.	Anashiriki namna ya kutumia mbinu za mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji kwa kutumia mbinu nne, mifano ya kuhusianisha na mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	
	1.2 Kueleza njia mbadala za mawasiliano	a) Kufafanua dhana ya njia mbadala za mawasiliano	Dhana ya njia mbadala za mawasiliano imefafanuliwa.	Anafafanua dhana na njia mbadala za mawasiliano kwa kuzingatia maana.	Anafafanua dhana ya njia mbadala za mawasiliano kwa kuzingatia maana na aina.	Anafafanua dhana ya njia mbadala za mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina na umuhimu kwa mifano.	Anafafanua dhana ya njia mbadala za mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina na umuhimu kwa mifano na kuwaelekeza wengine.	8

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kubainisha njia mbadala za mawasiliano	Njia tatu mbadala za mawasiliano zimebainishwa.	Anabainisha njia moja mbadala ya mawasiliano.	Anabainisha njia mbili mbadala za mawasiliano.	Anabainisha njia tatu mbadala za mawasiliano na kutoa mifano.	Anabainisha njia tatu mbadala za mawasiliano kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kueleza njia mbadala za mawasiliano	Njia tatu mbadala za mawasiliano zimeelezwa.	Anaeleza njia moja mbadala ya mawasiliano.	Anaeleza njia mbili mbadala za mawasiliano.	Anaeleza njia tatu mbadala za mawasiliano kwa kutoa mifano.	Anaeleza njia tatu mbadala za mawasiliano kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		d) Kushiriki namna ya kutumia njia mbadala za mawasiliano	Namna ya kutumia njia mbadala za mawasiliano imeshirikishwa.	Anashiriki namna ya kutumia njia moja mbadala ya mawasiliano.	Anashiriki namna ya kutumia njia mbili mbadala za mawasiliano.	Anashiriki namna ya kutumia njia tatu mbadala za mawasiliano kwa kutoa mifano.	Anashiriki namna ya kutumia njia tatu mbadala za mawasiliano kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	1.3 Kujenga uwezo wa kutumia teknolojia saidizi katika kukuza stadi za mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwenye usonji	a) Kufafanua dhana ya teknolojia saidizi katika mawasiliano	Dhana ya teknolojia saidizi katika mawasiliano imefafanuliwa.	Anafafanua dhana ya teknolojia saidizi katika mawasiliano.	Anafafanua dhana ya teknolojia saidizi katika mawasiliano na kutaja sifa zake.	Anafafanua dhana ya teknolojia saidizi katika mawasiliano kwa kuzingatia sifa na umuhimu na kutoa mifano.	Anafafanua dhana ya teknolojia saidizi katika mawasiliano kuzingatia sifa, umuhimu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	8
		b) Kujadili mambo ya kuzingatia katika kutumia teknolojia saidizi katika kukuza stadi za mawasiliano	Mambo ya kuzingatia katika kutumia teknolojia saidizi katika kukuza stadi za mawasiliano (usalama, ukarabati na uhifadhi) yamejadiliwa.	Anajadili mambo ya kuzingatia usalama katika kutumia teknolojia saidizi kukuza stadi za mawasiliano.	Anajadili mambo ya kuzingatia usalama na ukarabati katika kutumia teknolojia saidizi kukuza stadi za mawasiliano.	Anajadili mambo ya kuzingatia usalama, ukarabati na uhifadhi katika kutumia teknolojia saidizi kukuza stadi za mawasiliano na kutoa mifano.	Anajadili mambo ya kuzingatia usalama, ukarabati na uhifadhi katika kutumia teknolojia saidizi kukuza stadi za mawasiliano, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kubainisha vifaa stahiki vya teknolojia saidizi katika mawasiliano	Vifaa stahiki vitano vya teknolojia saidizi katika mawasiliano vimebainishwa.	Anabainisha kifaa stahiki kimoja cha teknolojia saidizi katika mawasiliano.	Anabainisha vifaa stahiki viwili vya teknolojia saidizi katika mawasiliano.	Anabainisha vifaa stahiki vitatu vya teknolojia saidizi katika mawasiliano na kutoa mifano.	Anabainisha vifaa stahiki vitano vya teknolojia saidizi katika mawasiliano na kutoa mifano kwa kuzingatia vilivyopo katika mazingira yake na kuwaelekeza wengine.	
		d) Kushiriki namna ya kutumia vifaa stahiki vya teknolojia saidizi katika mawasiliano	Namna ya kutumia vifaa stahiki vitano katika teknolojia saidizi za mawasiliano imeshirikishwa.	Anashiriki namna ya kutumia kifaa stahiki kimoja cha teknolojia saidizi katika mawasiliano.	Anashiriki namna ya kutumia vifaa stahiki viwili vya teknolojia saidizi katika mawasiliano.	Anashiriki namna ya kutumia vifaa stahiki vitatu vya teknolojia saidizi katika mawasiliano kwa kuzingatia mazingira yake.	Anashiriki namna ya kutumia vifaa stahiki vitano vya teknolojia saidizi katika mawasiliano kwa kuzingatia mazingira yake na kuwaelekeza wengine.	
2.0 Kuchambua ala za matamshi	2.1 Kueleza ala zinazohusika na matamshi	a) Kufafanua dhana ya ala za matamshi	Dhana ya ala za matamshi (maana, aina, umuhimu na matumizi) imefafanuliwa.	Anafafanua dhana ya ala za matamshi kwa kuzingatia maana.	Anafafanua dhana ya ala za matamshi kwa kuzingatia maana na aina.	Anafafanua dhana ya ala za matamshi kwa kuzingatia maana, aina na umuhimu.	Anafafanua dhana ya ala za matamshi kwa kuzingatia maana, aina, umuhimu na matumizi.	8

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kutaja ala za matamshi	Ala kumi na tatu za matamshi zimetajwa.	Anataja ala tano za matamshi.	Anataja ala nane za matamshi.	Anataja ala kumi za matamshi.	Anataja ala kumi na tatu za matamshi kwa kuonesha maumbile yake.	
		c) Kueleza matumizi ya ala za matamshi	Matumizi ya ala kumi na tatu za matamshi yameelezwa.	Anaeleza matumizi ya ala tano za matamshi.	Anaeleza matumizi ya ala nane za matamshi.	Anaeleza matumizi ya ala kumi za matamshi.	Anaeleza matumizi ya ala kumi na tatu za matamshi kwa kuonesha maumbile yake.	
		d) Kueleza hitilafu za ala za matamshi	Hitilafu nane za ala za matamshi zimeelezwa.	Anaeleza hitilafu tatu za ala za matamshi.	Anaeleza hitilafu tano za ala za matamshi.	Anaeleza hitilafu saba za ala za matamshi kwa kutoa mifano.	Anaeleza hitilafu nane za ala za matamshi kwa kutoa mifano halisi na kuwaelekeza wengine.	
	2.2 Kubaini hatua za ukuaji wa lugha kwa mtoto	a) Kuelezea dhana ya lugha	Dhana ya lugha imeelezwa.	Anaelezea dhana ya lugha kwa kuzingatia maana.	Anaelezea dhana ya lugha kwa kuzingatia maana na aina.	Anaeleza dhana ya lugha kwa kuzingatia maana, aina na umuhimu kwa kutoa mifano.	Anaelezea dhana ya lugha kwa kuzingatia maana, aina, umuhimu kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	8

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kufafanua hatua za ukuaji wa lugha kwa mtoto	Hatua kumi na moja za ukuaji wa lugha kwa mtoto zimefafanuliwa.	Anafafanua hatua tano za ukuaji wa lugha bila kufuata mtiririko.	Anafafanua hatua saba za ukuaji wa lugha kwa kufuata mtiririko.	Anafafanua hatua tisa za ukuaji wa lugha kwa kufuata mtiririko na kutoa mifano.	Anafafanua hatua kumi na moja za ukuaji wa lugha kwa kuzingatia mtiririko wake kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kulinganisha uwezo wa lugha wa mtoto asiye na mahitaji maalumu na mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kwa kutumia hatua za ukuaji wa lugha	Hatua kumi na moja za ukuaji wa lugha kwa mtoto kulinganishwa na uwezo wa lugha wa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji zimelinganishwa.	Analinganisha hatua tano za ukuaji wa lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji.	Analinganisha hatua saba za ukuaji wa lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kwa kufuata mtiririko.	Analinganisha hatua tisa za ukuaji wa lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kwa kufuata mtiririko na kutoa mifano.	Analinganisha hatua kumi na moja za ukuaji wa lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kwa kufuata mtiririko, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	2.3 Kueleza vikwazo vya mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	a) Kueleza dhana ya vikwazo vya mawasiliano	Dhana ya vikwazo vya mawasiliano (maana, sifa/tabia) imeelezwa.	Anaeleza dhana ya vikwazo vya mawasiliano kwa kuzingatia maana.	Anaeleza dhana ya vikwazo vya mawasiliano kwa kuzingatia maana na sifa/tabia.	Anaeleza dhana ya vikwazo vya mawasiliano kuzingatia maana, sifa/tabia na kutoa mifano.	Anaeleza dhana ya vikwazo vya mawasiliano kwa kuzingatia maana, sifa/tabia, kutoa mifano kulingana na changamoto katika mazingira yanayohusika na kuwaelekeza wengine.	8
		b) Kubainisha vikwazo vya mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji	Vikwazo nane vya mawasiliano katika ufundishaji na ujifunzaji vimebainishwa.	Anabainisha vikwazo vinne vya mawasiliano katika ufundishaji na ujifunzaji .	Anabainisha vikwazo vitano vya mawasiliano katika ufundishaji na ujifunzaji .	Anabainisha vikwazo sita vya mawasiliano katika ufundishaji na ujifunzaji na kutoa mifano.	Anabainisha vikwazo nane vya mawasiliano katika ufundishaji na ujifunzaji, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kufafanua vikwazo vya mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji	Vikwazo nane vya mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji vimefafanuliwa.	Anafafanua vikwazo viwili vya mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji.	Anafafanua vikwazo vinne vya mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji.	Anafafanua vikwazo sita vya mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji kwa kutoa mifano.	Anafafanua vikwazo nane vya mawasiliano katika ujifunzaji na ufundishaji kwa kutoa mifano katika mazingira yake na kuwaelekeza wengine.	
3.0 Kufanya upimaji na kutoa afua stahiki za mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	3.1 Kuchanganua stadi za upimaji katika mawasiliano	a) Kufafanua dhana ya stadi za upimaji katika mawasiliano	Dhana ya stadi za upimaji katika mawasiliano (maana, aina na umuhimu) imefafanuliwa.	Anafafanua dhana ya stadi za upimaji katika mawasiliano kwa kuzingatia maana.	Anafafanua dhana ya stadi za upimaji katika mawasiliano kwa kuzingatia maana na aina.	Anafafanua dhana ya stadi za upimaji katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina na umuhimu na kutoa mifano.	Anafafanua dhana ya stadi za upimaji katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina, umuhimu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	8

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kufafanua stadi za upimaji katika mawasiliano	Stadi za upimaji katika mawasiliano kwa kutunia uchunguzi, hojaji, orodha hakiki, maswali na majibu zimefafanuliwa.	Anafafanua stadi za mawasiliano kwa kutunia uchunguzi.	Anafafanua stadi za mawasiliano kwa kutunia uchunguzi na hojaji.	Anafafanua stadi za mawasiliano kwa kutunia uchunguzi, hojaji, orodha hakiki na kutoa mifano.	Anafafanua stadi za mawasiliano kwa kutunia uchunguzi, hojaji, orodha hakiki na maswali na majibu kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kufafanua mikakati ya upimaji katika kubaini changamoto za mawasiliano	Mikakati saba ya upimaji katika kubaini changamoto za mawasiliano imefafanuliwa.	Anafafanua mkakati mmoja katika kubaini changamoto za mawasiliano.	Anafafanua mikakati mitatu katika kubaini changamoto za mawasiliano.	Anafafanua mikakati mitano katika kubaini changamoto za mawasiliano na kutoa mifano	Anafafanua mikakati saba katika kubaini changamoto za mawasiliano kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
	3.2 Kutumia nyanja za upimaji kubaini uwezo wa mawasiliano	a) Kufafanua dhana ya nyanja za upimaji katika mawasiliano	Dhana ya nyanja za upimaji katika mawasiliano (maana, sifa/tabia na umuhimu) imefafanuliwa.	Anafafanua nyanja za upimaji katika mawasiliano kwa kuzingatia maana.	Anafafanua nyanja za upimaji katika mawasiliano kwa kuzingatia maana na sifa/tabia.	Anafafanua nyanja za upimaji katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, sifa/tabia, umuhimu na kutoa mifano.	Anafafanua nyanja za upimaji katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, sifa/tabia, umuhimu kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	8

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi	
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana		
		b) Kueleza nyanja za upimaji katika mawasiliano	Nyanja tano za upimaji katika mawasiliano zimeelezwa.	Anaeleza nyanja mbili za mawasiliano.	Anaeleza nyanja tatu za mawasiliano.	Anaeleza nyanja nne za mawasiliano na kutoa mifano.	Anaeleza nyanja tano za mawasiliano kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.		
		c) Kujenga uwezo wa kutambua na kutumia vigezo vya upimaji katika nyanja za upimaji kwa mawasiliano	Vigezo saba vya upimaji katika nyanja za upimaji kwa mawasiliano vinatambuliwa na vimetumiwa.	Anatambua na kutumia vigezo vitatu vya upimaji katika nyanja za upimaji.	Anatambua na kutumia vigezo vinne vya upimaji katika nyanja za upimaji.	Anatambua na kutumia vigezo vitano vya upimaji katika nyanja za upimaji kwa mawasiliano.	Anatambua na kutumia vigezo saba vya upimaji katika nyanja za upimaji kwa mawasiliano katika mazingira.		
	3.3 Kuchambua afua stahiki katika mawasiliano	a) Kufafanua dhana ya afua stahiki katika mawasiliano	Dhana ya afua stahiki katika mawasiliano (maana, aina, sifa/tabia na umuhimu) imefafanuliwa.	Anafafanua dhana ya afua stahiki katika mawasiliano kwa kuzingatia maana.	Anafafanua dhana ya afua stahiki katika mawasiliano kwa kuzingatia maana na aina.	Anafafanua dhana ya afua stahiki katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina na sifa/tabia.	Anafafanua dhana ya afua stahiki katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina, sifa/tabia na umuhimu.		8
		b) Kujenga uwezo wa kutambua na kutumia afua stahiki katika mawasiliano	Afua stahiki kumi na mbili katika mawasiliano zimetambuliwa na zimetumiwa.	Anatambua na kutumia afua stahiki nne katika mawasiliano.	Anatambua na kutumia afua stahiki sita katika mawasiliano.	Anatambua na kutumia afua stahiki nane katika mawasiliano.	Anatambua na kutumia afua stahiki kumi na mbili katika mawasiliano kwa mazingira yanayo mzunguka.		

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kuelezea namna ya kuwashirikisha wadau katika kutoa afua stahiki katika mawasiliano	Namna ya kuwashirikisha wadau katika kutoa afua stahiki katika mawasiliano imeelezewa.	Anaelezea namna ya kuwashirikisha wataalamu bingwa wa matamshi katika kutoa afua stahiki katika mawasiliano.	Anaelezea namna ya kuwashirikisha wataalamu bingwa wa matamshi na madaktari katika kutoa afua stahiki katika mawasiliano.	Anaelezea namna ya kuwashirikisha wataalamu bingwa wa matamshi, madaktari na wazazi au walezi katika kutoa afua stahiki katika mawasiliano.	Anaelezea namna ya kuwashirikisha wataalamu bingwa wa matamshi, madaktari, wazazi au walezi na wasaidizi katika kutoa afua stahiki katika mawasiliano.	
4.0 Kutumia stadi rekebifu katika mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	4.1 Kubainisha stadi rekebifu katika mawasiliano, kujimudu na shughuli za kila siku kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili	a) Kufafanua dhana ya stadi rekebifu katika mawasiliano	Dhana ya stadi rekebifu katika mawasiliano imefafanuliwa.	Anafafanua dhana ya stadi rekebifu katika mawasiliano kwa kuzingatia maana.	Anafafanua dhana ya stadi rekebifu katika mawasiliano kwa kuzingatia maana na umuhimu.	Anafafanua dhana ya stadi rekebifu katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, umuhimu na kutoa mifano.	Anafafanua dhana ya stadi rekebifu katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, umuhimu na kutoa mifano katika mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	8
		b) Kuchambua stadi rekebifu katika mawasiliano	Stadi nane rekebifu katika mawasiliano zimechambuliwa.	Anachambua stadi mbili rekebifu katika mawasiliano.	Anachambua stadi nne rekebifu katika mawasiliano.	Anachambua stadi tano rekebifu katika mawasiliano na kutoa mifano.	Anachambua stadi nane rekebifu katika mawasiliano kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kushiriki namna ya kutumia stadi rekebifu katika mawasiliano	Namna ya kutumia stadi nane rekebifu katika mawasiliano imeelezwa.	Anashiriki namna ya kutumia stadi mbili rekebifu katika mawasiliano.	Anashiriki namna ya kutumia stadi nne rekebifu katika mawasiliano.	Anashiriki namna ya kutumia stadi sita rekebifu katika mawasiliano kwa kuzingatia mazingira yanayomzunguka.	Anashiriki namna ya kutumia stadi nane rekebifu katika mawasiliano kwa kuzingatia mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	
	4.2 Kukuza stadi rekebifu za kijamii, mwelekeo, kiafya na usalama katika mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	a) Kutumia stadi rekebifu za kijamii katika mawasiliano	Stadi rekebifu nane za kijamii katika mawasiliano zimetumiwa.	Anatumia stadi mbili rekebifu za kijamii katika mawasiliano.	Anatumia stadi nne rekebifu za kijamii katika mawasiliano.	Anatumia stadi sita rekebifu za kijamii katika mawasiliano kwa mazingira yanayomzunguka	Anatumia stadi nane rekebifu za kijamii katika mawasiliano kwa mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	8
		b) Kutumia stadi rekebifu za mwelekeo katika mawasiliano	Stadi rekebifu sita za mwelekeo katika mawasiliano zimetumiwa.	Anatumia stadi mbili rekebifu za mwelekeo katika mawasiliano.	Anatumia stadi tatu rekebifu za mwelekeo katika mawasiliano.	Anatumia stadi nne rekebifu za mwelekeo katika mawasiliano kwa mazingira yanayo mzunguka.	Anatumia stadi sita rekebifu za mwelekeo katika mawasiliano kwa mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kutumia stadi rekebifu za kiafya na usalama katika mawasiliano	Stadi rekebifu sita za kiafya na usalama katika mawasiliano zimetumiwa	Anatumia stadi mbili rekebifu za kiafya katika mawasiliano.	Anatumia stadi tatu rekebifu za kiafya katika mawasiliano.	Anatumia stadi nne rekebifu za kiafya katika mawasiliano kwa kutoa mifano.	Anatumia stadi sita rekebifu za kiafya katika mawasiliano kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
	4.3 Kujenga stadi amilifu katika mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	a) Kufafanua dhana ya stadi amilifu katika mawasiliano	Dhana ya stadi amilifu katika mawasiliano imefafanuliwa.	Anafafanua dhana ya stadi amilifu kwa kuzingatia maana.	Anafafanua dhana ya stadi amilifu kwa kuzingatia maana na umuhimu.	Anafafanua dhana ya stadi amilifu kwa kuzingatia maana, umuhimu na kutoa mifano.	Anafafanua dhana ya stadi amilifu kwa kuzingatia maana, umuhimu, kutoa mifano katika mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	8
		b) Kubainisha stadi amilifu katika mawasiliano	Stadi amilifu katika mawasiliano -kusoma -kuandika -kuhesabu zimebainishwa.	Anabainisha stadi za kusoma katika mawasiliano.	Anabainisha stadi za kusoma na kuandika katika mawasiliano.	Anabainisha stadi za kusoma, kuandika na kuhesabu katika mawasiliano na kutoa mifano.	Anabainisha stadi za kusoma, kuandika na kuhesabu katika mawasiliano kwa kufuata maelekezo, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kushiriki namna ya kutumia stadi amilifu katika mawasiliano	Namna ya kutumia stadi amilifu katika mawasiliano -kusoma -kuandika -kuhesabu imeshirikishwa.	Anashiriki namna ya kutumia stadi amilifu akisoma kwa kutumia vitu halisi.	Anashiriki namna ya kutumia stadi amilifu akisoma na akiandika kwa kutumia vitu halisi.	Anashiriki namna ya kutumia stadi amilifu akisoma, akiandika na akihesabu kwa kutumia vitu halisi katika mazingira yanayomzunguka.	Anashiriki namna ya kutumia stadi amilifu akisoma, akiandika na akihesabu kwa kutumia vitu halisi katika mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	
		d) Kuchambua njia na mbinu stahiki za ufundishaji na ujifunzaji wa stadi za KKK	Njia na mbinu stahiki za ufundishaji na ujifunzaji wa stadi za KKK zimechambuliwa.	Anachambua mbinu stahiki za ufundishaji na ujifunzaji wa stadi ya kusoma.	Anachambua njia na mbinu stahiki za ufundishaji na ujifunzaji wa stadi za kusoma na kuandika.	Anachambua njia na mbinu stahiki za ufundishaji na ujifunzaji wa stadi za KKK na kutoa mifano.	Anachambua njia na mbinu stahiki za ufundishaji na ujifunzaji wa stadi za KKK na kutoa mifano ya vitu halisi na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		e) Kuchanganua stadi za KKK	Stadi za KKK zimechanganuliwa.	Anachanganua namna ya kusoma katika ujifunzaji na ufundishaji.	Anachanganua namna ya kusoma na kuandika katika ujifunzaji na ufundishaji.	Anachanganua namna ya kusoma, kuandika na kuhesabu katika ujifunzaji na ufundishaji kwa kutoa mifano.	Anachanganua namna ya kusoma, kuandika na kuhesabu katika ujifunzaji na ufundishaji kwa kutoa mifano katika mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	
5.0 Kuchunguza dosari/hitilafu katika lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	5.1 Kuchambua dosari/hitilafu katika lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	a) Kuonesha dhana ya dosari/hitilafu katika lugha	Dhana ya dosari/hitilafu katika lugha imeoneshwa (maana, aina, sifa, vyanzo visababishi).	Anaonesha dhana ya dosari/hitilafu katika lugha kwa kuzingatia maana.	Anaonesha dhana ya dosari/hitilafu katika lugha kwa kuzingatia maana na aina.	Anaonesha dhana ya dosari/hitilafu katika lugha kwa kuzingatia maana, aina na sifa kwa kutoa mifano.	Anaonesha dhana ya dosari/hitilafu katika lugha kwa kuzingatia maana, aina, sifa na vyanzo visababishi kwa kutumia mifano katika mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	8

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kutathmini aina tofauti za dosari/hitilafu katika lugha anayozungumza mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	Aina tisa za dosari/hitilafu katika lugha anayozungumza mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji umetathminiwa.	Anatathmini aina tatu za dosari/hitilafu katika lugha anayozungumza mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji.	Anatathmini aina tano za dosari/hitilafu katika lugha anayozungumza mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji.	Anatathmini aina saba za dosari/hitilafu katika lugha anayozungumza mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kwa kutumia mifano.	Anatathmini aina tisa za dosari/hitilafu katika lugha anayozungumza mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kwa kutumia mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kueleza viashirio vya mwanafunzi kuchelewa kuwa na lugha	Viashirio saba vya mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kuchelewa kuwa na lugha vimeelezwa.	Anaeleza viashirio viwili vya mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kuchelewa kuongea.	Anaeleza viashirio vinne vya mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kuchelewa kuongea.	Anazingatia viashirio sita vya mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kuchelewa kuongea kwa kutoa mifano.	Anazingatia viashirio saba vya mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji kuchelewa kuongea kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
5.2	Kuchambua afua stahiki za lugha kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	a) Kutofautisha mfumo wa mawasiliano kwa kuzingatia uwezo wa lugha	Mfumo wa mawasiliano kwa kuzingatia uwezo mdogo wa lugha katika viwango vinne umetofautishwa.	Anatofautisha mfumo wa mawasiliano kwa kuzingatia uwezo mdogo wa lugha katika kiwango cha kwanza.	Anatofautisha mfumo wa mawasiliano katika kuzingatia uwezo mdogo wa lugha katika viwango viwili.	Anatofautisha mfumo wa mawasiliano katika kuzingatia uwezo mdogo wa lugha katika viwango vitatu na kutoa mifano.	Anatofautisha mfumo wa mawasiliano katika kuzingatia uwezo mdogo wa lugha katika viwango vinne kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	8
		b) Kuchambua afua stahiki za lugha kwa kuzingatia viwango vinne	Afua stahiki za lugha kwa kuzingatia viwango vinne zimechambuliwa.	Anachambua afua stahiki za lugha kwa kuzingatia kiwango cha kwanza.	Anachambua afua stahiki za lugha kwa kuzingatia viwango viwili.	Anachambua afua stahiki za lugha kwa kuzingatia viwango vitatu na kutoa mifano.	Anachambua afua stahiki za lugha kwa kuzingatia viwango vinne kwa kutoa mifano dhahiri na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kushiriki namna ya kutumia afua stahiki za lugha ili kuboresha lugha	Namna ya kutumia afua stahiki za lugha ili kuboresha lugha kwa kuzingatia viwango vinne imeshirikishwa.	Anashiriki namna ya kutumia afua stahiki za lugha ili kuboresha lugha kwa kuzingatia kiwango cha kwanza.	Anashiriki namna ya kutumia afua stahiki za lugha ili kuboresha lugha kwa kuzingatia kiwango cha kwanza na cha pili.	Anashiriki namna ya kutumia afua stahiki za lugha ili kuboresha lugha kwa kuzingatia kiwango cha kwanza, pili na tatu na kutoa mifano.	Anashiriki namna ya kutumia afua stahiki za lugha ili kuboresha lugha kwa kuzingatia kiwango cha kwanza, pili, tatu na nne kwa kutoa mifano katika mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
	5.3 Kuonesha umuhimu wa kutoa afua za mapema za lugha katika mawasiliano kwa mwanafunzi mwenye ulemavu wa akili na mwanafunzi mwenye usonji	<p>a) Kutambua dhana ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano</p> <p>b) Kuonesha matokeo chanya ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano</p>	Dhana ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano zimetambuliwa.	Anatambua dhana ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano kwa kuzingatia maana.	Anatambua dhana ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano kwa kuzingatia maana na aina.	Anatambua dhana ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina na sifa kwa kutoa mifano.	Anatambua dhana ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano kwa kuzingatia maana, aina, sifa, umuhimu na kutoa mifano katika mazingira yanayomzunguza na kuwaelekeza wengine.	8
			Matokeo chanya kumi ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano yameoneshwa.	Anaonesha matokeo chanya manne ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano.	Anaonesha matokeo chanya sita ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano.	Anaonesha matokeo chanya nane ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano na kutoa mifano.	Anaonesha matokeo chanya kumi ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		c) Kutathmini na kutumia matokeo chanya ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano	Matokeo chanya kumi ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano yanatathminiwa na yametumiwa.	Anatathmini na anatumia matokeo chanya matatu ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano.	Anatathmini na anatumia matokeo chanya matano ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano.	Anatathmini na anatumia matokeo chanya saba ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano na kutoa mifano.	Anatathmini na anatumia matokeo chanya kumi ya afua za mapema za lugha katika mawasiliano kwa mifano katika mazingira yanayomzunguka na kuwaelekeza wengine.	
6.0 Kutumia misingi ya Elimu ya Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (KKK) katika kuwezesha kusoma, kuandika na kuhesabu	6.1 Kufafanua dhana ya elimu ya KKK	a) Kueleza maana ya elimu ya KKK	Maana ya elimu ya KKK imeelezwa.	Anaeleza maana ya elimu ya KKK bila kuzingatia istilahi muhimu.	Anaeleza maana ya elimu ya KKK kwa kuzingatia baadhi ya istilahi.	Anaeleza maana ya elimu ya KKK kwa kuzingatia istilahi muhimu na kutoa mifano.	Anaeleza maana ya elimu ya KKK kwa kuzingatia istilahi muhimu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	8

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kueleza sababu za kuanzisha elimu ya KKK (kwa kupitia mtaala na muhtasari wa darasa la I na II wa 2015)	Sababu za kuanzisha elimu ya KKK zimeelezwa.	Anaeleza sababu za kuanzisha elimu ya KKK kwa kutoa hoja mbili.	Anaeleza sababu za kuanzisha elimu ya KKK kwa kutoa hoja tatu.	Anaeleza sababu za kuanzisha elimu ya KKK kwa kutoa hoja nne na kutoa mifano.	Anaeleza sababu za kuanzisha elimu ya KKK kwa kutoa hoja tano, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kubainisha faida ya elimu ya KKK kujenga umahiri wa kusoma, kuandika na kuhesabu	Faida za elimu ya KKK imebainishwa.	Anabainisha faida ya elimu ya KKK kwa kutoa hoja mbili.	Anabainisha faida ya elimu ya KKK kwa kutoa hoja tatu.	Anabainisha faida ya elimu ya KKK kwa kutoa hoja nne na mifano.	Anabainisha faida ya elimu ya KKK kwa kutoa hoja tano, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		d) Kuelezea changamoto zinazojitokeza katika utekelezaji wa elimu ya KKK na kueleza mbinu za kukabiliana nazo	Changamoto zinazojitokeza katika utekelezaji wa elimu ya KKK na mbinu za kukabiliana nazo zimeelezwa.	Anaelezea changamoto zinazojitokeza katika utekelezaji wa elimu ya KKK na mbinu za kukabiliana kwa kutoa hoja mbili.	Anaelezea changamoto zinazojitokeza katika utekelezaji wa elimu ya KKK na mbinu za kukabiliana nazo kwa kutoa hoja tatu.	Anaelezea changamoto zinazojitokeza katika utekelezaji wa elimu ya KKK na mbinu za kukabiliana nazo kwa kutoa hoja nne na kutoa mifano.	Anaelezea changamoto zinazojitokeza katika utekelezaji wa elimu ya KKK na mbinu za kukabiliana nazo kwa kutoa hoja tano au zaidi, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
6.2	Kuwezesha kusoma	a) Kueleza maana ya kusoma	Maana ya kusoma imeelezwa kwa ufasaha.	Anaeleza maana ya kusoma bila kuzingatia istilahi muhimu.	Anaeleza maana ya kusoma kwa kuzingatia baadhi ya istilahi.	Anaeleza maana ya kusoma kwa kuzingatia istilahi muhimu na kutoa mifano.	Anaeleza maana ya kusoma kwa kuzingatia istilahi muhimu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	10
		b) Kuchambua vipengele vitano vya msingi vya kuzingatia katika kuwezesha kusoma	Vipengele vitano vya msingi katika kuwezesha kusoma vimechambuliwa.	Anachambua kipengele kimoja cha msingi cha kuzingatia katika kuwezesha kusoma.	Anachambua vipengele viwili vya msingi vya kuzingatia katika kuwezesha kusoma.	Anachambua vipengele vinne vya msingi vya kuzingatia katika kuwezesha kusoma na kutoa mifano.	Anachambua vipengele vitano vya msingi vya kuzingatia katika kuwezesha kusoma, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kueleza sifa tano stahiki za mwalimu wa kuwezesha kusoma	Sifa tano stahiki za mwalimu wa kuwezesha kusoma zimeelezwa.	Anaeleza sifa mbili stahiki za mwalimu wa kuwezesha kusoma .	Anaeleza sifa tatu stahiki za mwalimu wa kuwezesha kusoma.	Anaeleza sifa nne stahiki za mwalimu wa kuwezesha kusoma na kutoa mifano.	Anaeleza sifa tano stahiki za kuwezesha kusoma, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kubainisha njia tatu na mbinu za kuwezesha kusoma	Njia na mbinu tatu za kuwezesha kusoma zimebainishwa.	Anabainisha njia na mbinu moja ya kuwezesha kusoma.	Anabainisha njia na mbinu mbili za kuwezesha kusoma.	Anabainisha njia na mbinu tatu za kuwezesha kusoma na kutoa mifano.	Anabainisha njia na mbinu tatu za kuwezesha kusoma, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		e) Kutumia matini au vitabu vya hadithi kuwezesha vipengele kwa kufuata hatua za kabla ya kusoma, wakati wa kusoma na baada ya kusoma	Matini au vitabu vya hadithi vimetumika kuwezesha kusoma kwa kufuata hatua za usomaji.	Anatumia matini au vitabu vya hadithi kwa kuchanganya hatua.	Anatumia matini au vitabu vya hadithi kwa kufuata baadhi ya hatua.	Anatumia matini au vitabu vya hadithi kwa kufuata hatua za usomaji na kutoa mifano.	Anatumia matini au vitabu vya hadithi kwa kufuata hatua za usomaji na kufafanua kwa kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		f) Kuwezesha somo la mfano kwa kuzingatia vipengele vya kabla, wakati na baada ya kusoma	Somo la mfano limewezeshwa kwa kufuata hatua stahiki.	Anawezesha somo la mfano kwa kuchanganya hatua.	Anawezesha somo la mfano kwa kufuata baadhi ya hatua.	Anawezesha somo la mfano kwa kufuata hatua stahiki.	Anawezesha somo la mfano kwa kufuata hatua stahiki kwa uhakika, kulingana na mahitaji ya wanafunzi.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
6.3	Kuwezesha kuandika	a) Kueleza maana ya kuandika	Maana ya kuandika imeelezwa.	Anaeleza maana ya kuandika bila kuzingatia istilahi muhimu.	Anaeleza maana ya kuandika kwa kuruka baadhi ya istilahi.	Anaeleza maana ya kuandika na kutoa mifano kwa kuzingatia istilahi muhimu.	Anaeleza maana ya kuandika kwa kuzingatia istilahi muhimu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	9
		b) Kuchambua stadi muhimu zinazojenga umahiri wa kuandika kwa ufasaha, kuandika kwa hisia na ushikamani	Stadi tano muhimu zinazojenga umahiri wa kuandika zimechambuliwa.	Anachambua stadi moja muhimu ya kuwezesha kuandika.	Anachambua stadi mbili muhimu za kuwezesha kuandika.	Anachambua stadi nne muhimu za kuwezesha kuandika na kutoa mifano.	Anachambua stadi tano muhimu za kuwezesha kuandika, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) Kueleza sifa stahiki za mwalimu wa kufundisha kuandika	Sifa tano stahiki za mwalimu wa kuwezesha kuandika zimeelezwa kwa ufasaha.	Anaeleza sifa mbili za kuwezesha kuandika.	Anaeleza sifa tatu za kuwezesha kuandika.	Anaeleza sifa nne za kuwezesha kuandika na kutoa mifano.	Anaeleza sifa tano za kuwezesha kuandika, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kuonesha namna ya kuwezesha kuandaa vifaa au zana za kufundishia kuandika na kuandaa mazoezi ya kukuza kuandika kwa ufasaha, hisia na ushikamani	Uandaaji wa vifaa/zana na mazoezi ya kufundisha kukuza stadi ya kuandika umeoneshwa.	Anaandaa vifaa/zana na mazoezi ya kufundishia kuandika.	Anaandaa vifaa/zana na mazoezi ya kufundishia kuandika kwa kufuata hatua.	Anaandaa vifaa/zana na mazoezi ya kufundishia kuandika kwa kufuata hatua stahiki na kuzitumia.	Anaandaa vifaa/zana na mazoezi ya kufundishia kuandika kwa kufuata hatua stahiki na kuzitumia kwa kuzingatia uwezo wa mwanafunzi.	
		e) Kuonesha somo la mfano la kuwezesha kuandika kwa ufasaha, hisia na ushikamani	Somo la mfano la kuwezesha kuandika limeoneshwa.	Anaonesha somo la mfano kwa kuwezesha kipengele kimoja cha kuandika.	Anaonesha somo la mfano kwa kuwezesha vipengele viwili vya kuandika.	Anaonesha somo la mfano kwa kuwezesha vipengele vitatu vya kuandika.	Anaonesha somo la mfano kwa kuwezesha vipengele vitatu vya kuandika kwa ufasaha.	
	6.4 Kuwezesha kuhesabu	a) Kufasili maana ya kuhesabu	Maana ya kuhesabu imefasiliwa.	Anafasili maana ya kuhesabu bila kuzingatia istilahi muhimu.	Anafasili maana ya kuhesabu kwa kuruka baadhi ya istilahi.	Anafasili maana ya kuhesabu na kutoa mifano.	Anafasili maana ya kuhesabu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	9

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		b) Kubaini maeneo matano ya umahiri wa kuhesabu (dhana ya namba, matendo katika namba, vipimo, maumbo na kukusanya na kuorodhesha vitu)	Maeneo matano ya umahiri wa kuhesabu yamebainishwa.	Anabaini eneo moja la umahiri wa kuhesabu.	Anabaini maeneo mawili ya umahiri wa kuhesabu.	Anabaini maeneo manne ya umahiri wa kuhesabu na kutoa mifano.	Anabaini maeneo matano ya umahiri wa kuhesabu na kufafanua, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	
		c) kueleza sifa nne stahiki za mwalimu wa kufundisha kuhesabu	Sifa nne stahiki za mwalimu wa kuwezesha kuhesabu zimeelezwa.	Anaeleza sifa mbili stahiki za mwalimu wa kuwezesha kuhesabu.	Anaeleza sifa tatu stahiki za mwalimu wa kuwezesha kuhesabu.	Anaeleza sifa nne stahiki za mwalimu wa kuwezesha kuhesabu na kutoa mifano.	Anaeleza sifa nne stahiki za mwalimu wa kuwezesha kuhesabu, kutoa mifano na kuwaelekeza wengine.	

Umahiri Mkuu	Umahiri Mahususi	Shughuli za Kutendwa na Mwalimu Tarajali	Vigezo vya Upimaji	Upimaji wa Viwango vya Utendaji				Idadi ya Vipindi
				Utendaji Chini ya Wastani	Utendaji wa Wastani	Utendaji Mzuri	Utendaji Mzuri Sana	
		d) Kuonesha namna ya kuandaa vifaa au zana za kuwezesha umahiri wa kuhesabu (abakasi, sinia la namba, chati ya namba, vihesabio n.k.)	Uandaaji wa vifaa/zana za kuwezesha umahiri wa kuhesabu umeoneshwa.	Anaandaa vifaa/zana za kufundishia kuhesabu kwa kutozingatia hatua.	Anaandaa vifaa/zana za kufundishia kuhesabu kwa kufuata hatua.	Anaandaa vifaa/zana za kufundishia kuhesabu kwa kufuata hatua na kueleza matumizi yake.	Anaandaa vifaa/zana za kufundishia kuhesabu kwa kufuata hatua stahiki na kueleza matumizi yake kwa kuzingatia uwezo wa mwanafunzi.	

Orodha ya Machapisho

- Alex, K. (2011). *Soft skills know yourself and know the world*. New Delhi, India: Publisher S.Chand & Company Ltd.
- Hamaguchi, P. C. (1995). *Childhood speech language listening problems*. New York, United States of America: Publisher John Wiley & Sons.
- Hanbury, M. (2012). *Educating students on the autistic spectrum a practical guide* (2nd ed.). New Delhi, India: Publication India pvt Ltd.
- Hannah, L. (2001). *Teaching young children with autistic spectrum disorders to learn* (1st ed.). London, United Kingdoms: SAGE.
- Heward, L. M. (2013). *Exceptional children; an introduction to special needs education*. Ohio, United State of America: Pearson.
- Inclusive Development Promoters & Consultants. (2016). *Kamusi elekezi ya ulemavu, kiingereza-kiswahili*. Dar es Salaam, Tanzania: Nesmap Printing Technology.
- Kathleen, Q. A. (1995). *Teaching children with autism: Strategies to enhance communication and socialization*. New York, United States of America: Publishers Delmar.
- Taasisi ya Uchunguzi wa Kiswahili. (2000). *Kamusi ya kiingereza-kiswahili (Toleo la pili)*. Dar es Salaam, Tanzania: TUKI.
- Taasisi ya Uchunguzi wa Kiswahili. (2014). *Kamusi ya kiswahili-kiingereza (Toleo la pili)*. Dar es Salaam, Tanzania: TUKI.
- Taasisi ya Elimu Tanzania. (2016). *Muhtasari wa somo la uraia na maadili elimu msingi*. Dar es salaam, Tanzania: Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia.
- Taasisi ya Elimu Tanzania. (2016). *Mtaala wa elimu msingi (Toleo la kwanza)*. Dar es Salaam, Tanzania: Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia.